

**РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

**Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету**

Випуск 20

Заснований в 1996 році

Рівне – 2002

ББК 74.20**О - 59****УДК: 37: 371: 372: 373: 378****Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:** Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 20. — Рівне: РДГУ, 2002. — 140 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки, дидактики, методики навчання, виховання, розвитку і профорієнтації дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**Головний редактор** доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН **Мітюров Борис Никифорович** (Рівненський державний гуманітарний університет);доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України **Бех Іван Дмитрович** (Інститут проблем виховання АПН України);доктор педагогічних наук, професор **Будний Богдан Євгенович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);кандидат педагогічних наук, професор **Воробйов Анатолій Миколайович** (заступник головного редактора, Рівненський державний гуманітарний університет);доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України **Дем'янчук Анатолій Степанович** (Рівненський економіко-гуманітарний інститут);доктор педагогічних наук, професор **Коваль Ганна Петрівна** (Рівненський державний гуманітарний університет);доктор педагогічних наук, професор **Лисенко Неля Василівна** (Прикарпатський педагогічний університет ім. В. Стефаника);доктор педагогічних наук, професор **Лісова Світлана Валеріївна** (Рівненський державний гуманітарний університет);доктор педагогічних наук, професор **Павлютенков Євген Михайлович** (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів)доктор психологічних наук, професор **Пасічник Ігор Демидович** (Університет "Острозька Академія");кандидат педагогічних наук, професор **Поніманська Тамара Іллівна** (Рівненський державний гуманітарний університет)доктор психологічних наук, професор **Савчин Мирослав Васильович** (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);доктор психологічних наук, професор, дійсний член МАПН **Сергєєв Олександр Васильович** (Запорізький державний університет)доктор педагогічних наук, професор **Сметанський Микола Іванович** (Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського);доктор педагогічних наук, професор **Терещук Григорій Васильович** (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН **Тищук Віталій Іванович** (Рівненський державний гуманітарний університет);кандидат педагогічних наук, професор **Янцур Микола Сергійович** (заступник головного редактора, відповідальний секретар, Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 28.02.2002 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31.
Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 07 — 2.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2002

УДК 37.035.3:504

Н. В. ДЕНИСЮК

ЕКОЛОГІЧНЕ ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ОБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ

Екологія довгий час вважалась частиною біології, в якій розглядалися різні аспекти взаємодії організмів між собою та з навколишнім середовищем. На сучасному етапі екологія – це інтегральна дисципліна, яка об'єднує різні напрямки: глобальна екологія, соціальна екологія, екологія людини, інженерна (технічна) екологія. Тобто “екологія як така – лише фундаментальна основа для природоохоронного і середовище охоронного знання, є основа невід’ємно і абсолютно необхідна. Все інше – лише її прикладні сфери” (Реймерс Н. Ф. Екологія. М., 1994).

Вирішення екологічних проблем у великій мірі залежить від ефективності екологічної освіти і виховання в першу чергу підростаючого покоління. В основу цієї мети можна покласти наступні завдання:

1. Відповідальність кожної людини як члена суспільства за шкідливий вплив на навколишнє середовище, пов'язаний з розвитком суспільного виробництва.
2. Індивідуальна екологічна культура людини у взаємовідносинах з природою.
3. Любов до природи як джерела життя і краси, фізичного і душевного здоров'я людини.
4. Знання, вміння і навички, пов'язані зі здоровим способом життя.

Екологічна освіта повинна будуватись на основі взаємодії всіх шкільних дисциплін. Отже, кожен вчитель повинен мати уявлення про екологічний потенціал навчальних програм. Екологічний компонент присутній в програмах географії, біології, хімії, фізики, трудового навчання, образотворчого мистецтва, початкової школи тощо. Освіта, як процес формування духовного образу людини, її світоглядно-моральних установок, ціннісних орієнтацій йде поруч і співпадає з процесом виховання. І все ж таки початковим змістом в цьому двоєдиному процесі формування індивіду як особистості виступає пізнавальна складова.

Розглядаючи процес трудової підготовки в сучасній школі необхідно серйозну увагу приділяти проблемі екологічного виховання учнів. Існуюча система трудового навчання в основному зосереджує увагу на формуванні вмінь та навичок з обробки певних матеріалів, а можливість екологічного розвитку висувається на задній план. В той же час заняття з обслуговуючої праці представляють великі можливості для здійснення екологічного виховання учнів в процесі навчання. Інтегративні зв'язки обслуговуючої праці найбільш повно виявляються в ідеях соціальної екології та екології людини.

Соціальна екологія – наука, яка вивчає взаємодію суспільства з природним середовищем. Основне завдання екології людини – вивчення взаємодії людини з навколишньою природою та соціальним середовищем, питань збереження здоров'я, вдосконалення фізичних і психічних можливостей. Велику увагу екологія людини приділяє гігієні, факторам здоров'я, впливу природного, соціально-психологічного і виробничого середовища, способу життя та потребам, можливостям біологічної адаптації.

Екологічне виховання, спрямоване на формування в учнів ідеї оптимального (гармонійного, екологічно правильного) відношення до природи. Дівчатка мають усвідомити, що таке відношення до природи вимагає економити матеріали та енергію, очищати та повторно використовувати побутові і промислові відходи, намагатися мінімально втручатися в життя природи.

При вивченні модулів “Культура харчування. Технологія приготування кулінарних страв” і “Проектування та виготовлення виробів з текстильних матеріалів” в 5 – 9 класах[2] слід розглянути питання здорового способу життя, раціонального харчування; наявність в харчових продуктах нітратів, пестицидів та методи боротьби з ними; шляхи отримання екологічно чистих продуктів; джерела забруднення і методи очищення води; вплив шкідливих речовин, які містяться в миючих засобах, на здоров'я людини; шляхи економії енергії, води, газу в побуті; вплив освітленості та пофарбування стін, підлоги, меблів, штор, а також чистоти і озеленення навколо будинку на фізичний і душевний стан людини; шуму, загазованості повітря, побутової електроарматури на її здоров'я; красу і зручність одягу як основу психологічного комфорту; шляхи економії матеріалів та використання відходів при виготовленні швейних виробів тощо.

Санітарно-гігієнічними вимогами передбачені правила і строки зберігання продуктів і страв з них. Слід підкреслити, що неправильне зберігання продукту може привести до його псування, а отож і до отруєння. В санітарно-гігієнічні вимоги входять також правила обробки продуктів, при дотриманні яких зменшуються втрати поживних речовин і вітамінів. Учні повинні зрозуміти, що поживна страва корисніша і її можна з'їсти в меншій кількості.

Дівчатка повинні знати, що продукти харчування можуть підвищувати стійкість до інфекцій, понижувати шкідливий вплив радіоактивного випромінювання, прискорювати виведення радіоактивних речовин з організму. Оскільки Рівненщина відноситься до радіаційно-забрудненої території внаслідок аварії на ЧАЕС, слід постійно звертати увагу на формування в учениць звички при кулінарній обробці продуктів та приготуванні страв ретельно мити овочі і фрукти, попередньо замочувати овочі, м'ясо, зливати перший бульйон. При варінні картоплі і буряка, а також капусти, гороху, квасолі, грибів і городньої зелені активність радіонуклідів знижується на 10 – 20 %. Слід враховувати, що при сушці та в'яленні грибів, яблук, груш, винограду збільшується концентрація радіонуклідів в 10 і більше разів.

Необхідно пам'ятати, що при смаженні м'яса і риби відбувається їх обезводнення і на поверхні утворюється кірочка, яка перешкоджає виведенню шкідливих речовин. Тому слід надавати перевагу відварним м'ясним та рибним стравам, виготовленим на пару [4].

Особлива роль у харчуванні відводиться вітамінам, недостатність яких в першу чергу відображається на захисних функціях організму. Вітамін С (фрукти, особливо цитрусові, чорна смородина, шипшина, обліпіха, лісові ягоди, зелені овочі, петрушка, цвітна капуста, солодкий перець, картопля та ін.) сприяє посиленню окислювальних і відновлювальних процесів у клітинах, підвищенню опірності інфекційним захворюванням. Вітамін А (жовток, незбиране молоко, масло, риб'ячий жир, яловича печінка, жовті й червоно-жовті овочі і фрукти, зелені листяні овочі, кукурудза та ін.) понижує радіаційний вплив на нервову та імунну системи. Вітамін Е (пшеничні паростки, вівсяні пластівці, продукти з борошна грубого помелу з висівками, бобові культури, яйця, олія, кукурудза, цибуля, часник, салат, брюссельська капуста та ін.) сприяє стабілізації клітинних мембран. Вітаміни групи В (м'ясо, риба, молочні продукти, хліб, гречка, чай, овочі, фрукти, дріжджі, бобові, горіхи та ін.) покращують антиоксидантну функцію печінки, біоенергетику клітин [1].

Вживання в їжу салатів та соків з овочів і фруктів попереджає пострадіаційні ускладнення, так як пектини здатні знижувати всмоктування радіонуклідів, а також виводити з організму радіоактивні метали (цезій, стронцій тощо) та інші шкідливі речовини.

Такі рослини, наприклад, як капуста, м'ята, баклажани, зелений перець мають властивість знижувати кількість мутацій, які викликані радіаційним випромінюванням.

Учні повинні знати, що радіонукліди, які потрапили в організм людини, особливо небезпечні тому, що здатні накопичуватись в ослаблених органах. Існує багато лікарських рослин, що мають радіозахисну (радіопротекторну) дію. Наприклад, кровоочисні рослини: безсмертник піщаний, бузина чорна, золототисячник звичайний та ін.; при раку: айр болотний, береза бородавчаста, дев'ясил високий, нагідки лікарські, кропива, льон звичайний, полин, подорожник, хрін, буряк, часник та ін.; при опроміненні: гречиха посівна, обліпіха крушиновидна, горобина чорноплідна, шипшина корична та ін.; при зобі: чистотіл великий, деревій, ромашка, овес звичайний, буряк, нагідки лікарські, липа серцелиста, звіробій продирявлений та ін.; рослини-антиоксиданти: морква, обліпіха, буряк, смородина чорна, горобина звичайна, горобина чорноплідна, соняшник однорічний, яблуна домашня та ін. [3].

Але багато лікарських рослин поряд із захисними та антимутагенними властивостями містять токсичні компоненти, в зв'язку з чим їх не можна використовувати без дозволу лікаря та у великих кількостях.

Дівчаткам потрібно знати, що наявність в харчових продуктах нітратів, пестицидів, гербіцидів та інших шкідливих речовин підсилює дію радіації. Ці речовини дуже шкідливо впливають на організм людини. Тому на заняттях з кулінарії учениць необхідно ознайомити зі способами визначення кількості шкідливих речовин у воді і в харчових продуктах, а також їх виведенням. Наприклад, нітрати добре розчиняються у воді, тому промивання, замочування, відварювання є ефективним засобом зниження кількості нітратів в овочах і фруктах.

З чого починається екологічна етика в житті? Звичайно, здавалося б з дрібничок: чи закриваємо ми відкритий без користі водопровідний кран; чи виключаємо світло, коли

виходимо з кімнати, приміщення; чи прибираємо після себе сміття. Ці питання можна продовжувати і продовжувати, і саме вони можуть вирішуватись майже на кожному занятті. Наприклад, при вивченні теми “Обладнання кухні” потрібно розповісти, що електричний чайник споживає вдвічі менше електроенергії, ніж електрична плита при нагріванні простого чайника того ж самого об’єму. Адсорбційний (не містить компресора з електромотором) холодильник абсолютно безшумний, чого не можна сказати про компресорний холодильник, але в той же час він споживає більше електроенергії.

Питання раціонального використання продуктів визначаються правильним вибором технології приготування кулінарних страв. Наприклад, якщо в картоплі потрібно зберегти солі калію, то необхідно її варити в лушпинні, а якщо вітамін С, то обчистити і варити в киплячій воді. Ученицям слід розповісти про те, що з метою удосконалення процесів виробництва, зменшення матеріальних і енергетичних ресурсів при виготовленні кулінарних виробів впроваджуються енерго- і ресурсозберігаючі технології та устаткування.

При вивченні розділу “Культура харчування” учнів ознайомлюють з етикою поведінки за столом, культурою споживання їжі, правилами споживання окремих страв і продуктів, оскільки це визначає екологію людини, її фізичне і душевне здоров’я.

У великій мірі зберігає здоров’я людини одяг, виготовлений з врахуванням гігієнічних вимог. Він дозволяє захистити людину від несприятливих факторів зовнішнього середовища, низьких і високих температур, вітру, атмосферних опадів, механічних пошкоджень, шкідливих виробничих факторів, а також забезпечити шкіряне дихання, нормальний кровообіг, дихання, вільні рухи людини.

Найкращі гігієнічні властивості має одяг з натуральних бавовняних шовкових і шерстяних волокон. Він добре вбирає вологу, пропускає повітря. Але натуральні тканини дорогі, і природні ресурси для їхнього виробництва обмежені. Школярі повинні прийняти активну участь у пошуку оптимального компромісу між потребами людини і можливостями розумного природокористування. постала необхідність створення і використання змішаних тканин, коли розумні потреби повністю задовольняються наявністю натуральних волокон в тканині, але при цьому до них добавляються синтетичні і віскозні. Такі тканини мають переваги натуральних і синтетичних тканин (гігроскопічність, повітропроникність, невелике зминання і зсідання після прання, міцність, стійкість при носінні та ін.) [7].

Що робити з залишками тканини? Дуже часто зустрічаємось з тим, що дівчатка викидають чималі куски тканини. А з залишків тканини можна зшити рукавички, прихватки, фартушки, м’які іграшки, одяг для ляльки, кишеньку для гребінця і багато інших виробів. Зовсім маленькі кусочки тканини можна використати для пошиття килимка, серветки.

В наш час особливого значення надають кольору, який впливає на внутрішній стан людини. Слід нагадати дівчаткам, що для правильного підбору кольору одягу потрібно знати основні закони про колір. Різні кольори викликають у людини неоднаковий настрій: світлі – ліричний, яскраві – піднесений, темні та тьмяні – пригнічений, а барвистість і дисгармонія фарб – дратують. Кожен з них впливає на нас на декількох рівнях: на фізичному, психологічному, лікує, збуджує інтуїцію, сприяє росту духовності. Все це враховується не тільки при виготовленні одягу, але і в промисловій естетиці, при оформленні приміщень та інтер’єрів [6]. Також потрібно розповісти, в яких кольорах слід сервірувати стіл відповідно до характеру свята [5].

Для підтримання свого фізичного і духовного здоров’я людині необхідне оновлення сил шляхом спілкування з природою. Цю потребу в деякій мірі слід задовольняти шляхом догляду за кімнатними рослинами, які вирощують в кабінеті обслуговуючої праці.

Вивчення всіх освітніх галузей повинно сприяти формуванню екологічної культури учнів, які б дбали про поліпшення навколишнього середовища, не допускали його руйнування та засмічення, запобігали негативним впливам на природу, підкоряли свою діяльність вимогам раціонального природокористування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Едер Еда, Оденвеллер Міхаель. Основи харчування: Навч. посібник /Пер. з нім. Т. І. Зінкевич. – К.: Вища шк., 1995. – 199 с.: іл.

2. Експериментальні програми для загальноосвітніх закладів. Трудове навчання 5–9 класи. – К.: Педагогічна думка, 2000. – 240 с.
 3. Радченко Тамара, Кудлай Світлана. Робота з рослинами радіопротекторної дії //Рідна школа. – 2000. – №6. – С. 34 – 36.
 4. Розвиток творчої особистості в умовах екологічної кризи /За ред. О. В. Кучерука, В. В. Рибалки. 2ч. – К.: Інститут психології АПН України, 1993. – 440 с.
 5. Сервировка праздничного стола. – М.: Внешсигма. – 2000. – 160 с.:ил.
 6. Труханова А. Т. та ін. Основи швейного виробництва: Проб. навч. посібник для учнів 8–9 кл. серед. шк. /А. Т. Труханова, В. В. Ісаєв, О. В. Рейнова. – К.: Освіта, 1992. – 144 с.
 7. Чижикова Л. П. Кружок конструирования и моделирования одежды. Пособие для руководителей кружков шк. и внешк. учреждений. – М.: Просвещение, 1990. – 143 с.: ил.
- Одержано редакцією 22.01.2002 р.

УДК 37. 02: 331. 45

Ю. В. КИРИЛЬЧУК

ЗМІСТ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТУ “ОСНОВИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ”

Жодна людина не може постійно і безпомилково виконувати свої функції у процесі навчання, відпочинку та праці. Крім того, в Україні з’явилися нові фактори небезпек, притаманні перехідному періоду: підприємницька діяльність з кримінальними відхиленнями, прогресуючий наркобізнес, різка зміна ринку праці з безробіттям, відсутність реального правового захисту, екологічні кризи та ін. До того ж, слід враховувати ситуаційність безпеки, яка проявляється у тому, що в одних умовах одні і ті ж дії призводять до позитивного результату, а в інших можуть виявитися несприятливими. Тому пріоритетним напрямом предмету “Основи безпеки життєдіяльності” в системі загальної середньої освіти вважається формування і засвоєння в учнів певних знань і вмінь запобігання нещасним випадкам через формування активної соціальної позиції. В цілому ж, зміст його спрямовано на підготовку дитини до свідомого осмислення її поведінки та активної участі в забезпеченні повноцінного життя в системі “Людина. Життєве середовище”.

Важливе значення у цьому процесі відіграє побудова навчального процесу при вивченні даного предмету у школі. Складовою частиною навчального процесу є методи навчання. Останні, як спосіб спільної діяльності учнів і учителя, спрямованої на озброєння перших знаннями, відіграють вирішальну роль в активізації розумової діяльності учнів. Вибір методів навчання, як вчить нас класична педагогічна наука, не є суб’єктивною справою вчителя. Він зумовлюється змістом самого навчального матеріалу, закономірностями навчально-виховного процесу і пізнавальної діяльності учнів. Отже, головне у доборі методів навчання – забезпечення ефективності процесу засвоєння знань учнями, а отже, і активізації їх пізнавальної діяльності, без якої, добитися свідомого і якісного засвоєння учнями знань неможливо.

У сучасній дидактиці нараховується велика кількість методів навчання. Але, з нашої точки зору, одними із продуктивних методів навчання у плані розвитку пізнавальної діяльності учнів є активні методи, які націлені на безпосередню участь у навчально-виховному процесі кожного школяра. Вони дозволяють формувати знання, уміння і навички в учнів шляхом включення їх в інтенсивну пізнавальну діяльність. При цьому активізуються всі психічні процеси діяльності учнів, що сприяє формуванню складних психічних утворень особистості – її спрямованості, характеру, здібностей, розвитку емоційно-почуттєвої сфери.

Потрібно відмітити, що ефективність активних методів навчання забезпечується не стільки їх оригінальністю, скільки умілим їх включенням у цілісну методичну систему з урахуванням особистісних і професійних якостей вчителя. Характерною рисою цих методів є доволі високий рівень сумісної діяльності вчителя і учнів. А це вимагає від вчителя більш ретельної підготовки, додаткових затрат часу, відмінного знання школярів. При виборі активних методів навчання потрібно опиратися на загальні закономірності і принципи навчання, і перш за все, на принципи свідомості, активності і самостійності учнів у навчанні.

ЗМІСТ

Голобородько О.А. Особистісно зорієнтована парадигма та її роль в оновленні морально-виховного процесу	3
Шутяк В.Г. Метод проектів та його використання на уроках трудового навчання в початкових класах	8
Коренева І.М. Система розвитку спостережливості молодших школярів у процесі вивчення природничого матеріалу	12
Єпик О.В. Рушійні сили та закономірності формування моральних цінностей.....	15
Галатюк Ю.М. Методологічні аспекти організації творчої навчальної діяльності з фізики	20
Крайчук О.В. Про розвиток змісту шкільної математичної освіти	25
Панасюк В.Ю. Деякі гігієнічні аспекти організації уроків інформатики з використанням комп'ютера.....	29
Середюк Л.А. Збагачення навчальної та позанавчальної діяльності старшокласників елементами творчості	35
Жигір В.І. Модель змісту підготовки вчителя обслуговуючої праці	39
Ігнатенко Г.В., Матющенко Н.Ю. Особливості включення ліворуких дітей до практичної діяльності у процесі трудового навчання.....	44
Перебудова В.І. Залучення учнів 5-7 класів на уроках з обробки тканин до технологічної діяльності	47
Воїтелева Г.О., Ємельяненко Л.І. Вивчення українських національних традицій та ремесел засобами трудового навчання.....	53
Денисюк Н.В. Екологічне виховання учнів на уроках обслуговуючої праці.....	58
Кирильчук Ю. В. Зміст активних методів навчання при вивченні предмету “Основи безпеки життєдіяльності”	61
Павелків О.М. Формування в учнів інтересу до професій сфери економіки та підприємництва	65
Мельник О.В. Диференціація змісту профконсультаційної роботи з школярами в процесі профільного трудового навчання.....	70
Кротова Т.Ф. Педагогічні умови ефективного застосування особистісно-орієнтованого підходу у становленні і розвитку інтересу до музичного виконавства у старшокласників.....	74
Сверлюк Я.В. Міжособистісні умови керування дитячим музичним аматорським колективом	80
Янцур М.С. Роль і зміст курсу “Психофізіологічні основи трудової підготовки школярів” у підготовці вчителя трудового навчання.....	83
Курок В.П., Ігнатенко С.В. Деякі аспекти вирішення проблеми спеціальної технічної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання	87
Столінськи З. Підготовка вчителів з техніки до реалізації загальнотехнічного змісту навчання в реформованій системі освіти в Польщі	91
Козяр М.М., Гордійчук І.І., Вовк В.Ф., Лебедюк Є.А. Актуальність самостійної роботи студентів при вивченні інженерної графіки	94
Суховайненко О.М. Розвиток пізнавальної діяльності майбутніх учителів трудового навчання в процесі вивчення технічних дисциплін	99
Матвієнко О.В. Педагогічні аспекти розробки моделі підготовки менеджера інформаційної діяльності.....	102
Петронговський Р.Р. Формування патріотизму шкільного юнацтва засобами мистецтва.....	106
Димченко С.С. Педагогічні особливості формування майбутньої професійної діяльності М.Леонтовича	110
Романчук В. П. Організаційні аспекти профорієнтаційної роботи із старшокласниками.....	116
Столярчук Б.Й., Терлецький М.М. Темброво-динамічні особливості розвитку сучасної духової музики.....	120
Филипчук М.С. Мета і зміст навчально-виховної та творчої роботи в аматорському естрадному музичному колективі.....	128
Орлов В.Ф. Саморозвиток професійної культури вчителя мистецьких дисциплін.....	131
Відомості про авторів	137

Наукове видання**Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання
в закладах освіти****Збірник наукових праць****Наукові записки Рівненського державного гуманітарного
університету****Випуск 20**

Заснований в 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Курченко Н. Б.
Комп'ютерна верстка Рахманова Л. О.

Здано до набору 09.01.2002 р. Підписано до друку 28.02.2002 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 17,32. Обл. вид. арк. 17,93. Замовлення № Тираж 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти:
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного
університету. Випуск 20. — Рівне: РДГУ, 2002. — 140 с.**

ISBN 966 — 7281 — 07 — 2.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії педагогіки,
дидактики, методики навчання, виховання і розвитку дітей та учнівської молоді в
зкладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів,
учителів, викладачів та студентів педагогічних університетів, інститутів та коледжів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 378

ББК 74.20